

КАФЕДРА: ТЕРАПИЯЛЫҚ СТОМАТОЛОГИЯ

**ТАҚЫРЫБЫ : ТІС ҰЛПАСЫНЫҢ
АНАТОМИЯСЫ, ГИСТОЛОГИЯСЫ,
ФИЗИОЛОГИЯСЫ ЖӘНЕ ҚЫЗМЕТІ.**

Орындаған: Есмағанбетов С.

Факультет : Тіс емдеу

Тобы: 501-2

Қабылдаған: Жолдыбаев С.С

Жоспары:

Kіріспе.

Тіс ұлпасы;

Сауыт ұлпасы;

Түбір ұлпасы;

Негізгі бөлім:

Тіс ұлпасының
гистологиялық
құрылысы;

Тіс ұлпасының
клеткалық құрылысы;

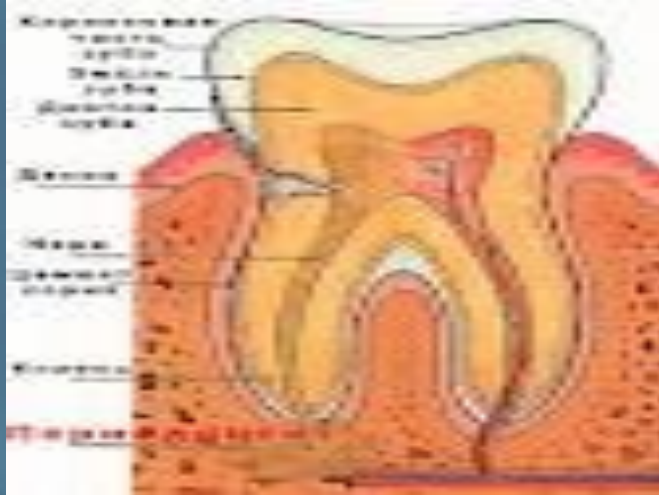
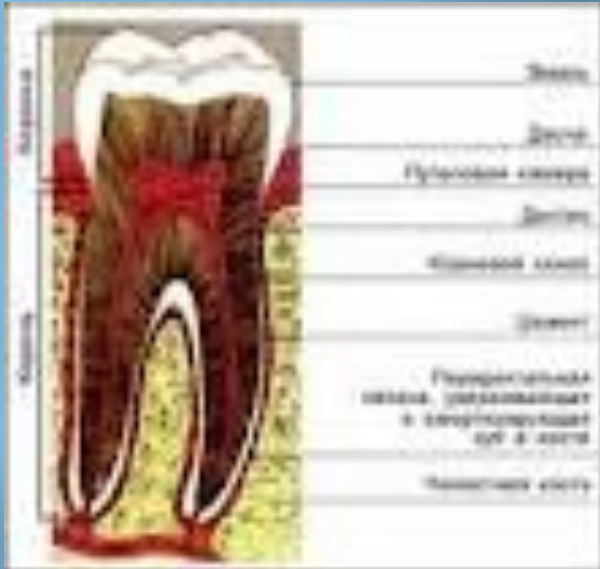
Тіс ұлпасының
қызметі.

ҚОРЫТЫНДЫ.

Қолданылған әдебиеттер.

Тіс ұлпасы

- Тіс ұлпасы тіс қуысында орналасады. Тіс ұлпасы екіге бөлінеді:
- Сауыт ұлпасы;
- Түбір ұлпасы.

Сауыт ұлпасы

Сауыт ұлпасы тістің сауыт бөлігінде түбір ұлпасы тістің түбір өзегінің ішінде орналасқан.

Сауыт бөлігін түбір өзегінен бөліп тұрған анатомиялық құрылым бар,оны түбір өзектің аузы немесе сағасы деп атайды. Бір түбірлі тістерде мұндай құрылым жоқ, сауыт ұлпасы кедергісіз түбір ұлпасына жалғаса береді.

Сауыт ұлпасы сауыт қуысында әртүрлі көлемдегі ойықтар төмпешіктер жасайды.

Түбір ұлпасы:

Түбір ұлпасының әсіресе түбір ұшына жақын тармақтарындағы құрылысы күрделі.

Түбірлердің $1/3$ де ғана тармақталмаған бір өзек, $1/2$ де бір тармақталған өзек, ал қалғандары бірнеше тармақты болып келеді.

Тіс ұлпасының гистологиясы:

Тіс ұлпасы бұл тармақты борпылдақ дәнекер тін. Құрамында клетка элементтеріне, талшықты құрылымға, тіс түбірінің өзегі мен сауыт бөлігінің ұлпалық камерасын толықтырып тұратын клетка аралық заттарға бай нервтер мен қан тамырларға да бай.

Тіс ұлпасы эктомезенхимадан түзілетін тіс бүртігінен дамиды. Ұлпаның гистологиялық құрылысы адамның жасымен анықталады. Организм қартайғанда клетка элементтерінің саны азайып талшықты құрылым саны артады. Ұлпаның түбірлік бөлігінің сауыт бөлігінен айырмашылығы онда талшықтар көп және тығызырақ болғандықтан перицементке ұқсайды.

Тіс ұлпасының клеткалық құрылысы:

Ұлпаның клеткалық топтарының орналасуына қарай үш қабатқа бөлеміз:

Перифериялық;

Аралық;

Орталық.

Перифериялық қабат

- Арнайы клетка одонтобласттан түзілген. Одонтобласттар 2-4 қатар болып орналасқан жоғары маманданған және арнайыланған ұлпа клеткалары. Қатар саны түбірдің ұшындағы саңылауға жақындаған сайын азаяды. Клетка созылыңқы, сопақ немесе алмұрт тәріздес, ал жас ұлғайған сайын цилиндр немесе колба тәрізді пішінге өзгереді.
- Одонтобласттар бір бірімен байланысып, жанасып өзгеше клеткалық моноқабат түзеді.
- Клетканың негізгі қызметі дентин түзу.
- Тістің сауыт бөлігінде одонтобласттар қабатының астында Вейл белдеуі бар. Бұл белдеуде клеткалық элементтер жоқ, бірақ нерв талшықтары бай.

Аралық қабат:

- *Жұлдызша тәрізді клеткалар көп мөлшерде орналасқан. Бұл клеткалар әртүрлі көлемде екі контурлы мембраналы, созылыңқы пішінді ядролы, 1-2 ядрошықты болуы мүмкін.*
- *Жұлдызша тәрізді клетканың цитоплазмасында митохондрия, бос рибосома, липидті гранулалар, ірі вакуольдер, Гольжи аппараты болады. Клеткада бірнеше өсінділер болады, олардың ұзындығы клетканың өз көлемінен де артады. Өсінділер мбір бірімен синцитий түзеді.*

Орталық қабат:

- *Орталық қабат фибробласттарға, яғни ұршық тәрізді немесе жұлдызша тәрізді ұзындығы клетканың өз көлемінен артық өсіндісі бар клеткаларға бай.*

Тіс ұлпасының ҚЫЗМЕТІ:

Тіс
ұлпасы
бірнеше
қызмет
атқарады:

• ық

рушиэвпц •

• ық

тәһһәдоу •

• ық

тәһһәдоу •

Трофикалық қызметі:

- *Ұлпаның клеткалық элементтерін қоректік заттармен қамтамасыз ететін негізгі зат қан тамыр және лимфа жүйесімен атқарылады, сонымен қатар клетканы метаболизм нәтижесінде бөлінген заттардан қорғайды.*

Қорғаныштық қызметі:

- Тіс ұлпасының қорғаныштық қызметі ретикуло эндотелиальды жүйе клеткаларымен, көбінесе ұлпада патологиялық процесс жүргенде жылжымалы макрофагтарға айналып фагоцит рөлін атқаратын гистиоциттермен атқарылады. Тіс ұлпасының плазматикалық клеткалары антидене бөліп шығару арқылы қорғаныштық қызмет атқарады. Фибробласттар ұлпада туындайтын патологиялық ошақ айналасында фиброзды капсула түзуге қатысады. Қорғаныштық қызметі тіс ұлпасының екінші, үшінші ретті дентин түзілуімен де көрініс береді.

Пластикалық қызметі:

- *Ұлпадағы орналасқан одонтобласттардың белсенді жұмысының нәтижесінде дентин түзілуі болып табылады.*
- *Біріншілік дентин тіс тіндерінің даму процесінде.*
- *Екінші ретті немесе орынбасушы дентин тістің мүше ретіндегі тіршілік әрекеті.*
- *Үшіншілік ретті қандайдабір тітіркенуге жауап ретінде дамиды.*

Әдебиеттер:

1. Дәрістер жинағы
2. Е.В. Боровский «Терапевтическая стоматология», Москва 2007. www.google.ru
www.32zubika.ru
[//www.dentalika.ru/](http://www.dentalika.ru/)

“mail.ru”

**НАЗАРЛАРЫҢЫЗҒА
РАХМЕТ!!!!!!**

